

DAN SILVIU BOERESCU

P O V E Ș T I
TULBURĂTOARE
DE IUBIRE
DIN VECHII
BUCUREȘTI

Editat de **Neverland SRL**.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **Editurii Neverland**.

Copyright © 2021, **Editura Neverland**.

! Nicio parte (fragment sau componentă grafică) din această lucrare nu poate fi reprodusă fără acordul scris al Editurii Neverland.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

Povești tulburătoare de iubire din Vechii București –
De la Ralú Caragea și Veronica Micle la Martha Bibescu
și Măruca Cantacuzino : docu-drame și mituri urbane,
însoțite de consemnări din presă / Dan-Silviu Boerescu. -
București : Neverland, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-9018-61-3

821.135.1
929

Redacție:

tel.: 0732.320.666

e-mail:

editura@neverland.ro

Editura Neverland

Librăria UJmag:

tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21

e-mail: comenzi@ujmag.ro

ujmag.ro

UJmag.ro

Sumar

În loc de *CUVÂNT ÎNAINTE*: De la Bizet la Jean Moscopol
sau „Amoru-i un copil pribeag...”, versiunea bucureșteană / 9

În grădina lui Dudescu: Zoe, soția lui Alexandru Moruzi
și muza prohibită a fermecătorului desfrânat Ienăchiță Văcărescu / 12

Elena, nevasta logofătului Bălăceanu, răpită în noaptea nunții de Scarlat Bărcănescu / 18

Criza lui Caragea: Prințesa Ralú și consulul francez Ledoux / 23

Sub interdicția Țarului – Alexandra Bagration, soția banului Manolache Băleanu
și mama copiilor contelui Pavel Kiseleff / 28

Incestuoasa Cleopatra Trubețkoi și „Cenușăreasa”, Contesa Von Suchtelm,
luptă pentru inima lui Alexandru-Vodă Ghica / 34

Adolescenta Eufrosina Săvescu (14 ani),
patima de la bătrânețe a lui Grigore al IV-lea Ghica / 39

Scandal politic cu consecințe nebănuite:
Eliza Bibescu și consulul britanic Roger Gilmour Colquhoun / 42

Doă divorțuri și un mariaj domnesc cu tam-tam, în ciuda Mitropolitului –
Marițica Ghica și Gheorghe Bibescu / 46

C.A. Rosetti și Mary Grant – modelul pictorului Rosenthal
pentru „România revoluționară” / 52

Libris RO
Respect pentru oameni și cărți

Effingham Grant se îndrăgostește de Zoe Racoviță, nepoata lui Dinicu Golescu / 58

Un amor pasoptist fără speranțe: Luxița Florescu și Nicolae Bălcescu / 61

Ion Câmpineanu și devotamentul dus la extrem al Catineăi Dudescu / 80

Gheorghe Magheru și Maria Caramalău – un mare eșec sentimental / 85

Christian Tell, nepoata lui Kossuth și Târșița Ștefănescu, o poveste oltenearo-maghiară / 89

„O fată tânără pe patul morții” – Dimitrie Bolintineanu nu și-a mai revenit niciodată după moartea iubitei din tinerețe / 92

O istorie contradictorie: iubirile pătimișe ale Veronicăi Micle – de la Eminescu la Caragiale... dar nu numai! Sticluța cu arsenic de la Văratec / 98

Cleopatra Lecca și Mite Kremnitz – femeile din „haremul” lui Titu Maiorescu, care l-au atras pe Mihai Eminescu / 113

Cel mai urât Crai de Curtea Veche, Pantazi Ghica, înghite un pumn de pastile după ce iubita lui e răpusă de scarlatină / 122

Hortensia Racoviță și sinuciderea cu o supradoză de morfină a lui Alexandru Odobescu / 129

Costică Paciuris și soția lui, *Hortense*, o cheie a eșecului matein / 137

Triunghiul amoros tragic: Șt.O. Iosif – Natalia Negru – Dimitrie Anghel / 141

Rose Kritzman, amanta neștiută a lui Ion Minulescu / 150

Ionel Brătianu, regele neîncoronat al României moderne, și patimile lui nestăvilite / 156

Take Ionescu – dezmoștenit din cauza lui Bessie Richards, fascinat de juna Adina Cordescu / 166

Martha Bibescu sau metafora fecioarei în chip de „Stradivarius dat pe mâna unei maimuțe” / 178

O sticluță cu vitriol sau Măruca Cantacuzino, între George Enescu și Nae Ionescu / 185

Mița Biciclista disputată de trei regi, un general și doctorul Minovici / 195

Drama Titei Cristescu – fata fondatorului Partidului Comunist Român, prima Miss România și amanta tatălui lui Liviu Ciulei / 198

Maria Tănase își vinde blănurile și bijuteriile pentru a-l salva pe spionul francez Maurice Nègre, dar se mărită la alibi cu Clery Sachelarie / 218

Cella Delavrancea, între „boala lui Calache” și „lumea în Si bemol” / 229

Zaraza și Cristian Vasile – o poveste inventată care rezistă în timp / 235

Aventurile erotice ale singurului intelectual comunist interbelic, Lucrețiu Pătrășcanu / 243

Ilarie Voronca iubind-o pe Colomba, dar tânjind după Rovena... / 248

Lămuriri bibliografice / 253

În grădina lui Dudescu: Zoe, soția lui Alexandru Moruzi și muza prohibită a fermecătorului desfrânat Ienăchiță Văcărescu

Considerat pe bună dreptate unul dintre întemeietorii culturii noastre moderne și „primul poet al sufletului românesc”, Ienăchiță Văcărescu (1740 – 11 iulie 1797), „vlăstar al unei vechi familii neoașe, filolog și istoric, precursor al uzului limbii române culte (pe care a folosit-o atât în scrierile sale filologice și istorice, cât și în poezii)”, era și unul dintre cei mai cunoscuți crai ai finalului de epocă fanariotă. „Democrat din fire și fără ifose, a iubit tot ce se putea iubi, de la țigăncile din curtea sa și până la înaltele doamne” (cum arată, bunăoară, și Florin Toma).

Bardul, un „galant boier muntean de viță veche”, o pornise binișor înspre 60 de ani atunci când a sedus-o pe Zoe Ruset (fica lui Lascarache și a Ilenei Rosetti), „soața” de numai 33 de ani a domnitorului de atunci, Alexandru Moruzzi. Dar asta nu era ceva întâmplător, vreo iubire de-o vară înspre apusul goethean al bardului neanacreontic. Dimpotrivă, era confirmarea unei existențe de o nobilă destrăbălare, de un huzur programatic.

În casa lui Ienăchiță – un veritabil palat! – de pe Podul Mogoșoaei (Calea Victoriei de astăzi), petrecerea era în toi zi și noapte, cu baiadere și cadâne de toate națiile, pe care poetul-demnitar, apreciat diplomat și artizan al jocurilor de culise ale politicii fanarioto-dunărene, le strângea sub acoperișul său din toate colțurile lumii. Poliglot remarcabil, cunoscător a nu mai puțin de zece limbi străine, Ienăchiță vorbea pre limba fiecăreia dintre ele, cu o ușurință uluitoare, astfel încât meșteșugul amorului, descris în naivele, dar

încifratele, sale versificări, devenea floare la ureche pentru acest reputat strateg al seducției, gata oricând de-un zaiafet nestăvilit, aproape irezistibil.

În acest sens, este citat cazul unui înalt prelat autohton, Episcopul Grigorie al Argeșului – funcție care putea fi ocupată doar de un călugăr – venit acasă la Ienăchiță cu o pricină oarecare, dar care, confruntat cu decadența erotică de sub acest acoperământ, dotat din abundență cu divanuri moi și sofale încăpătoare, cu ciopor de femei lenevind unduios pe ele, cu greu poate face față tentațiilor și, într-un final eroi-comic, o ia la goană din palat, neîntinat, dar, în egală măsură, cu foamea de cunoaștere intimă profund nesatisfăcută. Tentațiile din casa lui Ienăchiță trebuie să i se fi părut de-a dreptul diavolești: „...Nevăzând pe nimeni care să mă oprească, ajunsei la ușa sălii celei mari. Acolo îmi străpunse vederile lumina flăcărilor de niște mangale de tombac poleit. Un sunet plăcut de viori, de naiuri, de tambure amestecate cu glasuri femeiești dulci și pătrunzătoare mă fermecară și pare că îmi legară mâinile și picioarele în fiare”. Evocat de Odobescu într-un studiu din Revista Română din 1861, bietul monah susține că s-a smuls din acele cătușe voluptoase ale plăcerii: „Nu mai știu cum, deodată mă aflai sculat repede și în fuga mare, trecând peste câte spusei, abia am nimerit poarta cea mare a curții și am mulțumit lui Dumnezeu, căci m-am văzut cu picioarele slobode scăpat din asemenea ispite!” Un fel de *ispitire a Sfântului Anton* mai *terre-à-terre*, fără noima barocă a pânzei lui Hieronymus Bosch ori complicațiile supra-realiste ale compoziției lui Salvador Dali, necum filigranul anatomiei pasiunii din romanul celebrisim al lui Gustave Flaubert! Nu, mult mai simplu, doar un popă valah gata să intre în ecuația desfrâului primar propusă de Ienăchiță cel pervers, altminteri pus mereu pe șotii sofisticate.

Medicul grec Mihail Perdicari, care a fost oaspetele spătarului Ienăchiță Văcărescu atunci când a vizitat Țara Românească la finele ciudatului și, în același timp, complicatului secol al XVIII-lea, este citat de George Potra cu o mărturie și mai cuprinzătoare, anticipând tulburător slova lui Mateiu I. Caragiale din *Craii de Curtea-Veche*, atunci când descrie aventurile lui Pirgu, Pantazi și Pașadia în lupanarul Penei Corcodușa: „O mulțime de fete, tinere și gingașe, nimfe și baiadere, îmbrăcate cu cele mai luxoase veșminte, cu rochii de șaluri și de sevai, cu ii de borangic și de zăbranic bogat cusute îl slujeau

/pe Ienăchiță/ unind, pe lângă serviciul casnic, și talentele desfătătoare ale danțului, ale cântărilor și ale muzicii instrumentale. Nou Agamemnon, el se reînconjurase de o mulțime de Briseide /numele homeric al concubinei, pradă de război, a lui Ahile, dorită și de Agamemnon/. Nici Thersitul /clovnul pocit din *Odiseea*/ nu lipsea petrecerilor sale și Pitulicea țiganka, bufon femeiesc ce alerga pe atunci prin casele boierești, propunând tuturor serviciile sale înlesnitoare, deștepta adesea râsetele oaspeților prin titlul familiar de *Vere Spătare!*, prin cântecele amoroase și prin cântecele de dor ce ea adresa veselului boier”.

În perioada 1770-1800, reședința lui Ienăchiță, cu fastul petrecerilor sale, concura până și luxul Curții Domnești, indiferent cum s-ar fi numit locatarul acesteia, de la Alexandru Ipsilanti, Nicolae Caragea (al cărui ginere tomatic era, prin căsătoria cu Domnița Ecaterina, a treia sa soție) și Mihail Suțu la „nebunul” Nicolae Mavrogheni (care-l va și exila, de altfel, împreună cu alți boieri indezirabili, în insula Rhodos), Alexandru Moruzzi și Constantin Hangerli. Marele spătar i-a sfidat mai tot timpul pe domnitorii fanarioți, chiar și atunci când lucra în slujba acestora. Se povestește, de pildă, că „la o întâlnire la Palat, la chemarea Domnului, care avea mare nevoie de el, Ienăchiță a pus condiția să stea cu ișlicul pe cap (lucru de neacceptat), pretinzând că-l dor dinții”.

În limbajul de azi, despre Ienăchiță se poate spune, cu destulă îndreptățire, că era un personaj excentric: „La fel ca acum, și pe atunci, marile averi se dobândeau ușor, printr-o corupție aproape generalizată. Și erau risipite, la fel de lejer, atât la masa de joc, cât și pe veșminte orbitor de luxoase. De la Stambul, venea puterea politică, poruncită prin firmanul de înscăunare a domnilor. Iar în viața de zi cu zi, tot de acolo venea ritualul chefurilor de pomină, cu mâncăruri grele, specific orientale, care îmbuibau trupul și dospeau mintea. Și tot de la Stambul venea și moda. Pe atunci, se purtau haine croite din pânzeturi fine, garnisite cu blănuri rare, la care se asortau bijuterii extrem de scumpe. Vestminte pe care fițoșii acelor vremuri le etalau în orice ocazie. Ce-i drept, pe unii dintre ei îi regăsim acum în cărțile de istorie. Astfel, postelnicul Callimachi, aflat la un moment dat la Sankt-Petersburg, se lăuda că însuși țarul Alexandru I îi admira blănurile pe care le purta.

La fel cum boierul și cărturarul Ienăchiță Văcărescu se mândrea că «Într-această seară, Prințipul Kaunitz găsi pricină a-mi lăuda blănurile de samur cu care eram îmbrăcat (...) și mă descinse damele și de brâu ca să-mi vadă șalul»”.

Ienăchiță, autor între altele al primei gramatici românești tipărite, în 1787 (la Râmnic), în limba română, al unei *Istории a Împăraților Otomani*, dar și versurilor comentate de Eugen Simion în *Dimineața poezilor*, a fost nu doar un mare risipitor, răsfățat de soartă, ci și un autentic promotor al culturii române într-o epocă a ei de mare incertitudine, pe când deschiderea spre Europa Apuseană era ca și inexistentă, în schimb presiunea slavono-chirilică încă se exercita mutilant asupra unui popor totuși de limbă și obârșie latină, e drept favorizată și de limbajul și grafia religioasă, total nelatinești. Cei din familia Văcărescu – Ienăchiță, Alecu, Nicolae și Iancu – au fost precursorii cei mai autorizați ai lui Heliade Rădulescu, cel care va reuși, peste aproape jumătate de veac, românizarea culturii autohtone:

*Urmașilor mei Văcărești,
Las vouă moștenire
Creșterea limbii românești
Și-a patriei cinstire.*

Poezia a făcut, însă, întotdeauna, casă bună cu seducția și fiorii erotici. Una dintre cele mai cunoscute versificări ale lui Ienăchiță Văcărescu este, desigur, aceasta:

*Într-o grădină,
Lâng-o tulpină,
Zării o floare, ca o lumină.*

*S-o tai, se strică!
S-o las, mi-e frică
Că vine altul și mi-o rădică.*

Nimic întâmplător, de altfel! Aurora Nicolau povestește în *Tainica inimă a Bucureștilor* că, pentru a-și consuma idila cu tânăra nevastă a domnitorului Alexandru Moruzzi, Ienăchiță nu-și putea folosi luxosul palat, ci apela la un subterfugiu, întâlnindu-se ca din întâmplare cu pasionala Zoe Ruset într-un foișor ascuns undeva într-un colț al maiestuoasei grădini în stil englezesc(!) de pe domeniul unui boier complice, Nicolae Dudescu, ce-și avea sălașul între zidul Mitropoliei și mănăstirea fortificată a lui Antim Ivireanu, foarte aproape ca localizare de Jariștea de astăzi: „Zoe Doamna, posibilul *puișor canar* ce-i va fi inspirat naivele, dar cuceritoare, versificări, s-ar fi compromis peste măsură dacă s-ar fi aventurat cu faetonul prin fața caselor de pe Podul Mogoșoaii ale virilului spătar, unde oricum acesta adăpostea o turmulă de cadăne lascive spre desfătarea anilor săi târzielnici. Înțelegerea celor doi îndrăgostiți era să-și mute cuibușorul peste Dâmbovița, în minunata grădină a Dudeștilor, pe teren carevasăzică neutru. Ienăchiță obținuse privilegiul de a folosi după cum îl tăia capul un foișor din dichisitul parc englezesc și de-acolo îi trimitea împomădate bezele lui Zoe, cea care, ca din întâmplare, își oprea caleașca pe Podul Caliței. Mai departe, știe doar Caliope, muza Poeziei cea adesea reprezentată, în mitologia erotică, cu un flaut supra-dimensionat...” Culmea e că Vodă era la curent cu aceste tribulații sentimentale, numai că, din complicate rațiuni de politică, nu prea putea reacționa, dar se zice că, după ce a plecat de pe tron, Alexandru Moruzzi ar fi declarat: „Dacă nu voi avea ștreang, când îmi va cădea Ienăchiță-n mână voi lua pletele doamnei mele pentru a-l sugruma”. Văcărescul nu va sfârși, însă, cu gâtul frânt, ci „otrăvit, în 1797, asemenea tatălui său, Ștefan, otrăvit și el în 1763 de către bucătarul domnitorului Constantin Racoviță, la ordinul acestuia” (alte surse susțin însă ipoteza unei crunte indigestii, bătrâiorul crai fiind și un mare gurmand). Nepotul lui Ienăchiță, Iancu Văcărescu, va puncta – sub rezerva anonimatului și a încifrării numelui gazdei („Ludescu” vs. Dudescu) – povestea de amor vinovată, într-o poemă publicată în numărul 49, din 1863, al gazetei *Buciumulu, diaru politicu, litterariu și comercialu* (director Cezar Bolliac):

*Ienăchiță Văcărescu
 Șade-n poartă la Ludescu
 Cu antreu de atlas
 Moare Doamna de necaz
 Cu hanger de cosan
 Doamna trece-n rădvan
 În rădvanul aurit
 Cu tot coșul poleit
 Ocolit de cihodari
 Tras de patru armăsari
 Trece des, ce-l mai privește
 Că cu foc ea îl iubește
 Ienăchiță stih îi face
 Că domnița mult îi place
 Stih cu libov înfocat
 Și-o dezmiardă-n lăudat
 Boier altfel ca un brad
 Nu se află-n Țarigrad
 El cu Doamna s-ar lovi
 Dacă Domnul ar muri...*

Se pare, totuși, că Ienăchiță s-a cam „lovit” cu tânăra Doamnă când Domnul ei (și al Țării Românești) era bine merci în viață.

Elena, nevasta logofătului Bălăceanu, răpită în noaptea nunții de Scarlat Bărcănescu

Unele lucruri par să se repete ciclic. Așa cum astăzi băieții de bani gata ai Bucureștilor ies la agățat noaptea în cluburile de lux ale orașului, folosind mașini precum Ferrari, Lamborghini sau Bugatti Veyron pe post de „aspiratoare” de fete frumoase, pe vremuri caleștile scumpe, comandate la Viena sau Berlin, conduse de „muscali” îmbrăcați în livrele verzi, îndeplineau cam același rol, așteptând conașii excitați în fața localurilor consacrate din urbe.

Craii începutului de secol XX își condimentau viața cu dansuri și desfrâuri cu țigănci și cinzeacă de trăscau, în zona Cișmigiu. „O tavernă din zona podului Cișmigiu era folosită ca locuri de comemorare a orgiilor de către aventurieri nocturni precum Scarlat Bărcănescu, cel care făcea parte din generația imediat următoare regimului fanariot și care cultiva «arta» de a fi golan și de a cheltui banii părinților încă din timpul liceului. Învăța pe-atunci la Sfântul Sava și obișnuia că în momentul în care îi cădea o fată cu tronc – iar asta se întâmplă des – să se dueleze pentru ea”, povestește istoricul Adrian Majuru. La fel s-a întâmplat și atunci când consulul austriac Herr von Liehmann, prezent într-o vizită la București, a curtat-o pe Elena Caragea, una dintre marile cuceriri ale lui Bărcănescu care, pentru a se răzbuna pe nobilul străin că s-a dat la femeia lui, a scris un pamflet defăimător la adresa sa, pe care l-a pus în circulație în timpul unui bal. După ce i-a căzut și lui în mână un astfel de bilețel, Liehmann l-a provocat la un duel cu pistoale, pe care tânărul crai l-a acceptat fără să clipească. Lupta urma să se dea în

Grădina lui Scufa, unul dintre cele mai tradiționale locuri ale vremii dedicate protipendadei bucureștene. Toată lumea a așteptat cu sufletul la gură duelul, doar că Bărcănescu, din lașitate, nu s-a mai prezentat. Cea mai mare ispravă a lui Scarlat Bărcănescu a fost însă s-o răpească pe Elena Caragea în noaptea nunții ei cu tânărul logofăt Ion Bălăceanu și s-o ducă la Bărcănești, un sat de pe lângă București. „Până acolo a mers cu trăsura, timp în care, până la ieșirea din oraș, descărca gloanțele unui revolver spre mirele lăsat de izbeliște. O luptă care s-a lăsat fără vărsare de sânge. Ajuns în satul natal, acesta a luat cu forța un preot și l-a obligat să-i căsătorească”, completează Adrian Majuru, citat de www.adevarul.ro.

Ca și azi, Bucureștii se puteau mândri cu o colecție impresionantă de eroi locali, amatori de aventuri galante, care însă, spre deosebire de jalcicii omologi ai lor apăruți în timpurile prezente, apăruți de nicăieri, direct în paginile tabloidelor, „erau reprezentanții unor elite în adevăratul sens al cuvântului. Fie ea o elită nobiliară, aureolată de aventurieri nocturni ca Scarlat Bărcănescu, Barbu/Bărbucică Catargiu, Ionel Izvoranu sau Costică Paciuris, fie o elită intelectuală, afișând o atitudine *dandy*, în ton cu spiritul boemei bucureștene de la cumpăna dintre veacuri, care aduna nume ca Duiliu Zamfirescu, Mateiu Caragiale, Dimitrie Anghel sau Ion Minulescu. Singurul punct comun care li s-ar putea găsi crailor de ieri și de azi este pofta sau abilitatea cu care știau și știu (mai abitir azi decât ieri) să risipească banii părinților. Dar, spre deosebire de tinerii contemporani, pentru care arta de a fi *golan* este cheia principală a succesului, cei vechi (cu câteva excepții) adăugau apetitului nestăvilit pentru aventură și plăceri patru însușiri astăzi desuete: cavalerism, distincție, onoare și galanterie. Dintre aceștia, Scarlat Bărcănescu și Barbucică Catargiu făceau parte din generația imediat următoare regimului fanariot. Erau contemporani cu primul domn pământean al țării Românești, după mișcarea condusă de Tudor Vladimirescu, Grigore al IV-lea Ghica, și la fel de dornici să-și potolească setea de aventură, în ciuda eforturilor domniei de a-i disciplina pe neastâmpărații boiernași, stipendiindu-i pentru a se educa în Apus. Vom vedea că tinerii aceștia au plătit fiecare un preț mai mare sau mai mic al păcatelor tinereții... preț care i-a maturizat în cele din urmă.